

Türkiye'de ekonomide denenen modelle kur ve enflasyon krizleri yaşanırken, yatırım-üretim-istihdam hedeflerine ulaşamadı. Türkiye Ekonomisi Modeli adı verilen sistemde üretimde daralma başlarken, istihdam yerinde saydı. Bunların yanı sıra modelde cari fazla hedeflenirken, dış ticaret açığı patladı ve ihracat beklentisi düştü. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Kasım ayına ilişkin **sanayi** üretim verilerine göre pandeminin sürecinden bu yana ilk kez yıllık bazda daralma yaşandı. **Sanayi** üretimi Kasım'da bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 1.3 daraldı. Böylelikle Haziran 2020'den bu yana **sanayi** üretiminde ilk kez yıllık daralma yaşandı. TÜİK verilerine göre Kasım'da **sanayide** aylık daralma yüzde 1.1 oldu. Yıllık bazda; madencilik ve taşocaklığı sektörü endeksi bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 8.6, imalat **sanayi** sektörü endeksi yüzde 0.4 ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi yüzde 7.9 azaldı. Aylık bazda; madencilik ve taşocaklığı sektörü endeksi bir önceki aya göre yüzde 1.3, imalat **sanayi** sektörü endeksi yüzde 1 ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi yüzde 2.5 azaldı. **Sanayi** üretimi küresel arz sorunları ve küresel resesyon endişelerine yaz aylarından beri ivme kaybediyor. Temmuzda beklentilerin oldukça altında yüzde 2.5 yıllık artış gösteren endeks, ağustos ayında yine beklentilerin altında yüzde 1.1 büyümüşü. Eylül ayında yüzde 0.5 artan endeks, ekim ayında yüzde 2.5 büyümüşü. Bu arada ekim verisi yüzde 2.5 seviyesinden yüzde 3.2 seviyesine revize edildi.

'SÖZDE MODELDEN ELDE NE KALDI?'

TÜİK'in açıkladığı **sanayi** üretim verilerini değerlendiren CHP Parti Sözcüsü Faik Öztürk, hükümete sert eleştirilerde bulundu. Sosyal medya hesabından açıklama yapan Öztürk, "Faiz sebep, enflasyon netice diyerek, faiz indirimine başladıkları 2021 Eylül ayında Türkiye'de, enflasyon yüzde 20, ticari kredi faizleri yüzde 21, **sanayi** üretimindeki artış yüzde 9 idi. 2022 Kasım ayında, ticari kredi faizleri yüzde 17, **sanayi** üretimindeki düşüş yüzde 1.3 oldu" dedi. Öztürk, yeni modelle her anılda yaşamla ev duraklam olduğunu belirterek "Atılan taş ürkütülen kurbağaya değdi mi? "Para politikası önemsizleştirildi" diyerek, korkunç bir enflasyon tsunamisi yarattı. Enflasyonla ezilen faizlere rağmen 2022 ikinci yansında **sanayi** üretiminde yavaşlama var ve pandeminin sonra **sanayi** üretimi ilk kez Kasım'da düştü. "Faiz düşecek, TL değer kaybedecek, üretim-ihracat artacak, rezervler pahahtanacak, TL değerlenicek, enflasyonist marifetleri" ifadelerekinin sözde modelden elde ne kaldı? Korkunç enflasyon, rekor dış açık, himmete muhtaç rezerv, yavaşlayan ekonomi. İşte çakma ekonomistin marifetleri" ifadelerini kullandı.

MODEL ÇÖKTÜ

Ekonomi yönetiminin 2022'de devreye aldığı yatırım-üretim-istihdam ayaklarıyla ön plana çıkan ekonomik model çöktü. Türkiye Ekonomisi Modeli adı verilen sistemde üretimde daralma başlarken, istihdam yerinde saydı. TÜİK'in açıkladığı verilere göre **sanayi** üretimi, kasım ayında, pandemi kapanmalarından beri ilk kez daraldı. Böylece yıllık üretim yüzde 1.3 düştü. Türkiye'de işsizlik oranı da kasımda bir önceki aya göre değişim göstermeyerek yüzde 10.2 seviyesinde kaldı.

İTHALATTA ARTIŞ DURMUYOR

Ticaret Bakanlığı'nın yayınladığı Dış Ticaret Beklentisi Anketine göre ihracat beklentisi geriledi. Beklentisi anketine göre, ihracat beklentisi endeksi, bu dönemde bir önceki çeyreğe göre 12.1 puan azaldı. Geçen yıla döndürülmüş çeyreğinde 106.1 olan endeks, bu yılın ilk çeyreğinde 96 seviyesine düştü. Endeks geçen yılın aynı dönemine göre ise 19.8 puan geriledi. Endeksi, gelecek 3 ay için ihracat beklentisi, ihracat sipariş beklentisi, su anda kayıtlı ihracat sipariş düzeyi ve son 3 aylık ihracat sipariş düzeyine yönelik değerlendirmeler azalış yönünde etkilendi. Bu yılın ilk çeyreğine ilişkin ithalat beklentisi endeksi ise geçen yılın son çeyreğine kıyasla 12.4 puan artarak 126.1 seviyesine gerçekleşti. Endeks geçen yılın aynı dönemine göre de 7.3 puan arttı. İthalat beklentisi endeksi, gelecek 3 ay için ithalat beklentisi, gelecek 3 ay için ithalat birim fiyatı beklentisi ve son 3 aylık ithalat sipariş düzeyi sorusuna yönelik değerlendirmeler arttı, su anda kayıtlı ithalat sipariş düzeyi sorusu ise azalış yönünde etkilendi.

PMI 10 AYDIR SİYAL VERİYOR

Ekonomik büyümenin öncü göstergesi olan İthalatlı **Sanayi Üretimi** (İSÜ) Türkiye İmalat PMI (Satın Alma Yöneticileri Endeksi) 10 aydır eksi değerler altında bir performans kaydediyor. **PMI Endeksi** aralıkta 48.1 ile eksi değer olan 50'nin altında kaldı. Buna göre, kasım ayında 45.7 olan İmalat PMI aralık ayında 48.1'e yükseldi. Ancak imalat PMI üst üste onuncu ayda eksi değer 50'nin altında kalmış oldu. Söz konusu endekste 50'nin üzeri büyüme, 50'nin altı ise daralmaya işaret ediyor. İSÜ'den yapılan açıklamada "Söz konusu rakam faaliyet koşullarındaki yavaşlamanın sürdüğüne işaret etse de haziran dan bu yana en yüksek düzeye gerçekleşti ve sektör performansında zayıflama imlmi düzeyde olduğunu gösterdi" denildi. Talep tarafından iyileşme belirtilerinin görüldüğü aralık ayında, toplam yeni siparişlerdeki azalma yaklaşık bir yıllık dönem in düşük hızında gerçekleşti. Diğer taraftan, bank azer katılımından enflasyonist beklentilerin talebi olumsuz etkilemeye devam ettiğini bildirdi.

İHRACAT KOŞULLARINDA YAVAŞLAMA SÜRÜYOR

Türkiye imalat sektörünün ana ihracat pazarlarındaki faaliyet koşullarına ilişkin İthalatlı **Sanayi Üretimi** (İSÜ) İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi yavaşlamanın sürdüğüne işaret etti. İSÜ Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi, aralıkta 48.5 olarak gerçekleşti. Kasımda 47.8 olan endeks, aralıkta 48.5'e yükselse de Türk İmalatçıların ihracat koşullarında yavaşlamanın sürdüğü yönünde sinyal verdi. Dış talep koşullarındaki buzlama Eylül'den bu yana en hafif düzeyde gerçekleşmiş olmasına birlikte üst üste beşinci ayda da devam etti.

'İŞSİZLİĞİ VE CARİ AÇIĞI ARTIRACAK BİR GELİŞME'

TÜİK'in açıkladığı **sanayi** üretimi verilerini değerlendiren ekonomistler gelişmelerin cari açığı artıracak bir etki taşıyor. Ekonomist Atilla Yeğilada sosyal medya hesabından yaptığı değerlendirmede "Sanayi üretiminde daralma AB'den kaynaklanan, beklenen bir sonuç. Ama 2023 yılında işsizliği ve cari açığı artıracak bir gelişme" ifadelerini kullandı. İktisatçı Mustafa Sönmöz de seçim yaklaşımına değinerek "Sanayi üretiminde hem aylık hem yıllık bazda düşüş var. Düşüş özellikle madencilik ve enerji z sektörlerinde görülüyor. Seçimlere durgun bir ekonomi ile gitmemek telasıyla çarlatan hızlandırarak politikalar zorlanacaktır. Ama bu, seçime kadar bir zorlama olur ancak" ifadelerini kullandı.

'HAZİRANDAN BERİ BAŞLAYAN CİDDİ BİR GERİLEME VAR'

Sanayide daralma verilerini değerlendiren Finansal piyasalar Uzmanı İris Cibre sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada "Sanayi üretimi yavaşlamaya, işsizlik ise başını yukarı çevirmeye başladı. Geniş tanımlı işsizlik yüzde 20.8, **sanayi** üretimi yıllık eksi yüzde 1.1, aylık bazda bakıldığında ise hazirandan başlayan ciddi bir gerileme var. Önemli gelişme ise yüksek teknoloji imalat yıllık yüzde 49.7 arttı" ifadelerini kullandı. TCMB eski Başekonomisti ve akademisyen Prof. Dr. Hakan Kara "Böyle bir reel faizle üretimde daralma yaşanabileceğini göstererek ders kitaplarına bir vaka analizi daha ediyememiş olduk" yorumunu yaptı. Demokrat Parti Genel Başkan Yardımcısı ve Ekonomik İşler Başkanı, Bülent Şahinalp daralmanın beklentilerin ötesine gittiğini belirterek "TÜİK Kasım ayına ilişkin **Sanayi** üretim verilerine göre, pandemi sürecinin başlangıcı Haziran 2020'den bu yana ilk kez yıllık bazda daralma yaşandı. **Sanayi** üretimi Kasım'da aylık bazda yüzde 1.1 ve yıllık bazda yüzde 1.3 daralarak, ekonomistlerin beklentisinin ötesine geçti" değerlendirmesinde bulundu.

DIŞ TİCARETTE YILLIK ARTIŞ REKOR KIRDI

Ticaret Bakanlığı tarafından açıklanan öncü dış ticaret verilerine göre 2022 yılında Türkiye'nin dış ticaret açığı bir önceki yıla göre yüzde 138 artırla 110.2 milyar dolar buldu. Böylelikle yıllık bazda rekor dış ticaret açığı kaydedildi. Verilere göre Türkiye'nin ithalati yüzde 34 artırla 364.4 milyar dolar oldu. Dış ticaret açığı da yüzde 138 artırla 110.2 milyar dolar olarak kaydedildi. Türkiye ekonomisi daha önce 2011 yılında 106 milyar dolarlık açığı vermişti. Aralık verilerine bakıldığında ise ihracat yüzde 3.1 oranında artırla 22.9 milyar dolar, ithalat yüzde 14.6 oranında artışla 33.3 milyar dolar oldu. Aralık'ta dış ticaret açığı ise yüzde 52 yükselişle 10.4 milyar dolar olarak kaydedildi. Aralık'ta ihracatın ithalata karşılığını oranı 7.7 puan azalarak yüzde 68.8 olarak gerçekleşti.

MÜSİAD SAMEKS ÖNCEKİ AYA GÖRE YÜZDE 6.3 AZALDI

Müşahade **Sanayisi** ve İşçilerinin Demerği tarafından hazırlanan Satınalma Müdürleri Bileşik Endeksi'nin aralıkta, bir önceki aya göre 0.2 puan artış gösterdiği gözlemlendi ve SAMEKS'in 53.3 puana ulaştığı kaydedildi. Bu dönemde önceki aya göre 6.3 puan azalışına karşın 52.6 seviyesinde gerçekleşen **Sanayi** Sektörü SAMEKS Endeksi, üst üste 17'inci ayında referans değer üzerinde yer alarak pozitif görünümlünü sürdürdü. Aynı dönemde Hizmet Sektörü SAMEKS Endeksi de önceki aya göre 2.7 puan artarak 53.6 değerine yükseldi ve Bileşik Endekste artışta belirleyici rol oynadı. Bu dönemde hizmet sektörüne ilişkin girdi alınan güçlü seyrini sürdürdü ve iş hacmi altı endeksi 6 aylık aradan sonra yeniden artışta geçti. **Sanayi** sektöründe ise yeni siparişlerin önceki aya göre azalışı girdi alınan ve üretimde ivme kaybına neden oldu.

TÜİK, İsgüç İstatistikleri, Kasım 2022 verilerini yayınladı. Hanehalkı İsgüçü Anarararması sonuçlarına göre; 15 ve daha yukarı yaşta kişilerde işsiz sayısı 2022 yılı Kasım ayında bir önceki aya göre 23 bin kişi artarak 3 milyon 576 bin kişi oldu. İşsizlik oranı ise değişim göstermeyerek yüzde 10.2 seviyesinde gerçekleşti. İşsizlik oranı erkeklerde yüzde 8.8, kadınlar yüzde 12.9 olarak tahmin edildi. İstihdam edilenlerin sayısı 2022 yılı Kasım ayında bir önceki aya göre 285 bin kişi artarak 31 milyon 574 bin kişi, istihdam oranı ise 0.4 puanlık artış ile yüzde 48.6 oldu. Bu oran erkeklerde yüzde 65.7, kadınlar arasında yüzde 31.7 olarak gerçekleşti. İsgüçü 2022 yılı

Kasım ayında bir önceki aya göre 308 bin kişi artarak 35 milyon 150 bin kişi, işgücüne katılma oranı ise 0.5 puanlık artış ile yüzde 54.1 olarak gerçekleşti. İsgüçüne katılma oranı erkeklerde yüzde 72.1, kadınlarda ise yüzde 36.4 oldu. Zamana bağlı eksik istihdam, potansiyel işgücü ve işsizlerden oluşan atıl işgücü oranı 2022 yılı Kasım ayında bir önceki aya göre 0.5 puanlık artış ile yüzde 20.8 oldu. Zamana bağlı eksik istihdam ve işsizlerin bütünsel oranı yüzde 16.9 olarak tahmin edildi.

Sanayi üretimi pandemi sonrası ilk kez daraldı

TÜRKİYE İstatistik Kurumu (TÜİK) kasım ayına ilişkin sanayi üretim verilerine göre pandemi sürecinden bu yana ilk kez yıllık bazda daralma yaşandı. Kasım ayında sanayi üretiminde daralma ekonomistlerin beklentisinin de ötesine geçti. Sanayi üretiminde kasımda aylık yüzde 1,1, yıllık yüzde 1,3 daralma yaşandı. Arındırılmamış verilere göre ise üretim yıllık bazda yüzde 1,2 oranında düştü. Sanayi üretiminin pandemi kapanmalarından beri ilk kez yıllık bazda daralması bekleniyordu. Sanayi üretimi küresel arz sorunları ve küre-

sel resesyon endişeleriyle yaz aylarından beri ivme kaybediyor. Temmuzda beklentilerin oldukça altında yüzde 2,5 yıllık artış gösteren endeks, ağustos ayında yine beklentilerin altında yüzde 1,1 büyümüşü. Eylül ayında yüzde 0,5 artan endeks, ekim ayında yüzde 2,5 büyümüşü. Bu arada ekim verisi yüzde 2,5 seviyesinden yüzde 3,2 seviyesine revize edildi. Yıllık bazda; madencilik ve taş ocaklığı sektörü endeksi bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 8,6, imalat sanayi sektörü endeksi yüzde 0,4 ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi yüzde 7,9 azaldı. Aylık bazda; madencilik ve taş ocaklığı sektörü endeksi bir önceki aya göre yüzde 1,3, imalat sanayi sektörü endeksi yüzde 1 ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi yüzde 2,3 azaldı. Bu arada yüksek teknolojlili mal grupları aylık bazda yüzde 13, yıllık bazda yüzde 49,7 büyüdü. AA Finans Sanayi Üretimi Beklenti Anketi'ne katılan ekonomistler, takvim etkisinden arındırılmış sanayi üretim endeksinin, kasımda, bir önceki yılın

aynı dönemine göre yüzde 0,5 azalmasını bekliyordu. Arındırılmamış sanayi üretim endeksinin de yıllık bazda yüzde 1,6 azalacağı öngörülmüştü. Kasım ayında imalat satın alma yöneticileri endeksi (PMI) verileri olumsuz sinyaller vermişti. **İstanbul Sanayi Odası** Türkiye İmalat PMI, Kasım'da 45,7'ye gerilemiş ve üst üste dokuzuncu ayda da eşik değer 50'nin altında kalmıştı. Faaliyet koşullarında gözlenen bozulma, 2020 yılı başlarında yaşanan ilk Covid-19 dalgasından bu yana görülen en belirgin düzeyde gerçekleşmişti.

Sanayideki yıllık daralma beklentileri dahi aştı

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) kasım ayına ilişkin sanayi üretim verilerine göre pandemi sürecinden bu yana ilk kez yıllık bazda daralma yaşandı. Kasım ayında sanayi üretiminde daralma ekonomistlerin beklentisinin de ötesine geçti. Sanayi üretimi kasımda bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 1,3 daraldı. Böylelikle Haziran 2020'den bu yana sanayi üretiminde ilk kez yıllık daralma yaşandı.

TÜİK verilerine göre kasımda sanayide aylık daralma yüzde 1,1 oldu. Bloomberg anketine katılan ekonomistlerin beklentisi yıllık bazda yüzde 1, aylık bazda ise yüzde 0,9'luk daralma yaşanması yönündeydi.

Kasım ayında imalat satılma yöneticileri endeksi (PMI) verileri olumsuz sinyaller vermişti. [İstanbul Sanayi Odası](#)

Türkiye İmalat PMI, kasımda 45,7'ye gerilemiş ve üst üste dokuzuncu ayda da eşik değer 50'nin altında kalmıştı. Faaliyet koşullarında gözlenen bozulma, 2020 yılı başlarında yaşanan ilk Kovid-19 dalgasından bu yana görülen en belirgin düzeyde gerçekleşmişti.

2022 yılı Kasım ayında madencilik ve taşocaklığı sektörü endeksi bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 8,6, imalat sanayi sektörü endeksi yüzde 0,4 ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi yüzde 7,9 azaldı. Kasım ayında madencilik ve taşocaklığı sektörü endeksi bir önceki aya göre yüzde 1,3, imalat sanayi sektörü endeksi yüzde 1 ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi yüzde 2,3 azaldı. **Haber Merkezi**

SANAYİ ÜRETİMİ 2 YIL 7 AY SONRA DARALDI

TÜRKİYE İstatistik Kurumu (TÜİK) kasım ayına ilişkin sanayi üretim verilerine göre, pandemi sürecinden bu yana ilk kez yıllık bazda daralma yaşandı. Kasım ayında sanayi üretiminde daralma ekonomistlerin beklentisinin de ötesine geçti.

Sanayi üretimi kasımda bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 1.3 daraldı. Böylelikle Haziran 2020'den bu yana sanayi üretiminde ilk kez yıllık daralma yaşandı. TÜİK verilerine göre kasımda sanayide aylık daralma yüzde 1.1 oldu.

Kasım ayında imalat satın alma yöneticileri endeksi (PMI) verileri olumsuz sinyaller vermişti.

İstanbul Sanayi Odası Türkiye İmalat PMI, kasımda 45.7'ye gerilemiş ve üst üste dokuzuncu ayda da eşik değer 50'nin altında kalmıştı. Faaliyet koşullarında gözlenen bozulma, 2020 yılı başlarında yaşanan ilk Kovid-19 dalgasından bu yana görülen en belirgin düzeyde gerçekleşmişti.

(EKONOMİ SERVİSİ)

Fotoğraf: Pixabay